

نگاهی به

آیین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در

دستگاه‌های اجرایی

اشاره

رشوه یکی از انواع فسادهای اداری و مالی است که معمولاً جزو تخصص‌های ویژه بعضی از کارکنان و مدیران دولتی بشمار می‌رود! ظاهراً این تخصص آنچنان پیچیده است که حدود ده سال طول کشیده است تا هیات دولت بتواند آیین اجرایی مربوط به آن را تصویب کند. و ابلاغ این مصوبه هم به تنهایی چهار ماه به طول انجامیده است! بلی، سرانجام، هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۹/۱ بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد اصل یکصدوسی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده ۲۷ قانون رسیدگی به تخلفات اداری - مصوب ۱۳۷۲ - و به منظور تامین اجرای وظایفی که دستگاه‌های اجرایی به موجب قوانین برای پیشگیری و مبارزه با فساد در نظام اداری برعهده دارند و همچنین برای تکمیل آیین نامه اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری و پیش‌بینی سازوکار اداری مناسب برای تسهیل خدمات‌رسانی به مردم، آیین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی را تصویب کرد. اینک در آستانه آغاز به کار دولت جدید که شعار مبارزه با فقر و فساد و تبعیض را در سرلوحه برنامه‌های خود دارد، نکات برجسته این آیین نامه در زیر می‌آید.

بانک و اقتصاد

فصل اول آیین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه، به مصادیق رشوه اختصاص یافته است. مطابق ماده یک، کارکنان و مسوولان دستگاه‌های اجرایی که مبادرت به اخذ وجه و یا مال کنند، یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را دریافت کنند، یا موجبات جلب موافقت و مذاکره یا وصول و ایصال مال یا سند پرداخت وجه را فراهم کنند، پرونده‌شان به هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری برای اعمال مجازات مناسب ارجاع خواهد شد. و اما رشوه به زعم این آیین نامه چیست: الف) گرفتن وجوهی به غیر از آنچه در قوانین و مقررات تعیین شده است، ب) اخذ مالی بلاعوض یا به مقدار فاحش ارزاتر از قیمت معمولی یا

ظاهراً به قیمت معمولی و واقعاً به مقدار فاحش کمتر از قیمت، ج) فروش مالی به مقدار فاحش گرانتر از قیمت به طور مستقیم یا غیرمستقیم به ارباب رجوع بدون رعایت مقررات مربوط، د) فراهم کردن موجبات ارتشا از قبیل مذاکره، جلب موافقت یا وصول و ایصال وجه یا مال یا سند پرداخت وجه از ارباب رجوع، ه) اخذ یا قبول وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مال از ارباب رجوع به طور مستقیم یا غیرمستقیم برای انجام دادن یا انجام ندادن امری که مربوط به دستگاه اجرایی است، و) اخذ هرگونه مال دیگری که در عرف رشوه‌خواری تلقی می‌شود، از جمله هرگونه ابرا یا اعطای وام بدون رعایت ضوابط یا پذیرفتن

رتال جامع علوم انسانی

توسعه فناوری اداری، انجام نظرسنجی از مردم و مراجعان و آموزش کارکنان، از جمله تکالیفی است که به عهده دستگاه‌های اجرایی گذاشته شده تا زمینه ارتشا از بین برود.

② اخذ رشوه فقط گرفتن پول نیست، بلکه...

تعهد یا مسوولیتی که من غیرحق صورت گرفته باشد و همچنین گرفتن پاداش و قابل شدن تخفیف و مزیت خاص برای ارایه خدمات به اشخاص و اعمال هرگونه موافقت یا حمایتی خارج از ضوابط که موجب بخشودگی یا تخفیف شود.

ماده ۲ این آیین نامه نیز کلیه دستگاه‌های موضوع این آیین نامه را موظف کرده است که برای تحقق اهداف این آیین نامه، نسبت به انجام موارد زیر اقدام کنند:

الف) شفاف‌سازی مراحل انجام خدمات، اطلاع‌رسانی مناسب به مردم، اصلاح و کوتاه کردن روش‌های انجام خدماتی که به مردم ارایه می‌شود، توسعه فناوری اداری، انجام نظرسنجی از مردم و مراجعان براساس دستور العمل‌هایی که از طرف سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور صادر می‌شود (طرح تکریم مردم و جلب رضایت ارباب رجوع در نظام اداری و مصوبات مربوط به اصلاح سیستم‌ها و روش‌های اداری).

ب) آموزش کارکنان، به نحوی که کارکنان ذیربط از مفاد این آیین نامه به‌طور کامل مطلع شده باشند.

ج) انتخاب بازررس یا بازرسان از طرف وزیران، رییسان سازمان‌ها، استانداران، مدیران عامل شرکت‌ها، مدیران کل واحدهای استانی برای انجام نظارت‌های لازم به طرق مقتضی و تهیه و ارایه گزارش در حیطه وظایف و ماموریت‌های محوله.

د) تشویق اشخاصی که تخلفات موضوع این آیین نامه را گزارش کرده و گزارش آنان منجر به صدور حکم قطعی براساس آیین نامه شده باشد.

ه) پیش‌بینی حق فسخ برای دستگاه اجرایی در قرارداد با اشخاص حقیقی و حقوقی به منظور اعمال حق مذکور در مواردی که به تشخیص دستگاه اجرایی، طرف قرارداد مرتکب یکی از اعمال مندرج در این آیین نامه شود.

ماده ۳ و ۴ این آیین نامه هم تکالیف و وظایف مردم و کارکنان را بدین شرح معین کرده است:

ماده ۳- کلیه کارکنان دستگاه‌های موضوع آیین نامه مکلف‌اند در صورت اطلاع از وقوع اقدامات مندرج در ماده ۱ نسبت به خود یا دیگر کارکنان، مراتب را با ذکر مشخصات فرد یا افراد پیشنهادکننده به هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری و مقامات مافوق اطلاع دهند تا مطابق قانون پیگیری شود.

ماده ۴- هر شخصی که در ارتباط با وظایف دستگاه‌های اجرایی از وی تقاضای رشوه شده، یا رشوه اخذ شده باشد، یا تلاش برای گرفتن رشوه از وی شده باشد، در اولین فرصت به مسوولان یا بازرسان موضوع بند "ج" ماده ۲ این آیین نامه گزارش کامل موضوع و مشخصات شخص یا اشخاصی را که این رشوه را تقاضا کرده، یا به دست آورده، یا برای به‌دست آوردن آن تلاش کرده‌اند، ارایه دهد.

مطابق ماده ۵، دستگاه‌های مشمول این آیین نامه به

ترتیب زیر برای پیگیری و رسیدگی به تخلفات و اعمال مجازات اقدام خواهند کرد:

الف) مقامات مندرج در ماده ۱۲ قانون رسیدگی به تخلفات اداری، چنانچه از طریق بازرسان انتصابی به وقوع تخلفات موضوع ماده ۱ این آیین نامه توسط هریک از کارکنان یا مدیران و مسوولان مربوط اطلاع حاصل کنند، مکلف‌اند حسب اهمیت موضوع، نسبت به اعمال یکی از مجازات‌های بندهای "الف" و "ب" و "ج" ماده ۹ قانون رسیدگی به تخلفات اداری اقدام کنند. **ب)** در صورت تکرار تخلف، با گزارش و تایید بازرسان یا مدیران ذیربط، هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری مکلف‌اند با توجه به میزان تخلف و حساسیت آن، کارمند متخلف را به یکی از مجازات‌های مقرر در ماده ۹ قانون یادشده (به استثنای موارد مذکور در بند فوق) محکوم کنند.

ج) در صورت تکرار تخلف موضوع ماده ۱ این آیین نامه، متخلف با تقاضای اعمال اشد مجازات‌های مندرج در ماده ۹ قانون رسیدگی به تخلفات اداری، به یکی از مجازات‌های بازرید خدمت، اخراج یا انفصال دایم از خدمات دولتی توسط هیات رسیدگی به تخلفات اداری محکوم خواهد شد.

ماده ۷ آیین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی، به جرایم و کیفرهای مقرر برای اشخاص حقیقی و حقوقی طرف قرارداد با دستگاه‌های اجرایی اختصاص یافته است. مطابق مفاد این ماده، در صورتی که اشخاص حقیقی یا حقوقی طرف قرارداد با دستگاه‌های اجرایی، مرتکب یکی از اعمال بندهای ماده یک این آیین نامه شوند، دستگاه ذیربط مجاز به عقد قرارداد جدید با اشخاص یادشده به مدت پنج سال نیست، و این موضوع باید در شرایط معاملات با اشخاص حقیقی و حقوقی درج شود.

همین ماده دو تبصره هم دارد که وجوه مختلف این امر را روشن می‌سازند. مطابق تبصره ۱، دستگاه اجرایی مربوط موظف است که مشخصات اشخاص حقیقی یا حقوقی موضوع این ماده را به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نیز اعلام دارد. و مطابق تبصره ۲ هم در صورتی که اشخاص حداقل دو بار مرتکب تخلف مندرج در این ماده شوند، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است که ضمن اعلام نام آنها به کلیه دستگاه‌های اجرایی، خودداری از انجام معامله با اشخاص مزبور را جزو شرایط عمومی پیمان لحاظ کند.

لازم به ذکر است که مطابق ماده ۱۶، کلیه دستگاه‌های مذکور در ماده ۱۶۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳ - و نیروی انتظامی و کارکنان قوه قضاییه، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و شهرداری‌ها مشمول این آیین نامه هستند.

■ ■ ■
چنانچه اشخاص حقیقی یا حقوقی طرف قرارداد با دستگاه‌های اجرایی، مرتکب یکی از اعمال مقرر در این آیین نامه شوند، برای مدت پنج سال از عقد قراردادهای جدید محروم خواهند شد، و در صورت تکرار...
■ ■ ■